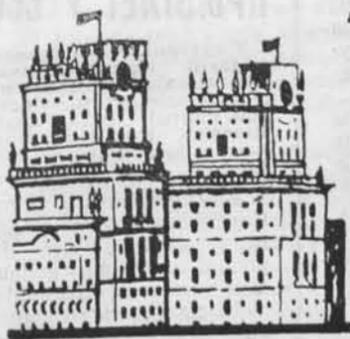

- Аб патрыётах і здрадніках.
- Добрыя справы рацыяналізатараў аднаго завода.
- Экскурсія у лабараторыі беларускіх вучоных.
- Наш каляндар: Максім Гарэцкі.
- Працяг расказа Мацея Райцава.
- Пспехі савецкіх спартсменаў.

Мінск. Проспект імя Леніна.

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЙ СЕКЦЫІ КАМІТЭТА ЗА ВЯРТАННЕ НА РАДЗІМУ І РАЗВІЦЦЕ КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЕЙ З СУАЙЧЫНІКАМІ

№ 17 (702)

Люты 1963 г.

Год выдання 9-ы

МЫ ДУМАЕМ ІНАКШ

Адказ земляку з Аўстраліі

Рэдакцыя атрымала ваша пісьмо ад 3 студзеня 1963 года. Вы не падпісалі пісьма. Мы не ведаем вашага імя, прозвішча і дакладнага адрасу, таму адказваем вам праз газету. Можна, хто за мяжой думае таксама, як вы, і яму будзе карысна гэта прачытаць.

Вы пішаце: «Прачытаў брашуру «Калдычоўская трагедыя». Маё ўражанне такое: вельмі згодны з тым, што былі такія дурні і забойцы, што білі людзей. Але суд павінен разгледзець, што іх давяло да такіх учынкаў. Ці была гэта адплата кроў за кроў, ці рабілі яны гэта свядома».

Гутарка ідзе канкрэтна аб Мікалаю Калько, былым каманданту аховы Калдычоўскага лагера смерці. Леаніду Сянкевічу—яго намесніку і ахоўнікам Міхаілу Кухце і Андрэю Каралевічу, якіх судзілі ў сакавіку 1962 года адкрытым судом у Баранавічах за здзекі над савецкімі людзьмі ў час гітлераўскай акупацыі.

Можна назваць гэтых людзей дурнямі?

Магчыма, пасля разгрому гітлераўскай Германіі сёй-той з іх і думаў: «Дурны я, дурны. Навошта пайшоў служыць гітлераўцам?».

Можна, хто так і думаў. Але тады, калі народ стагнаў пад гітлераўскім ярмом, калі яго сыны змагаліся на франтах і ў лясах, калі гітлераўцы былі пад Масквой, яны думалі інакш. Тады яны лічылі дурнымі тых, хто, баронячы гонар і волю Радзімы, падстаўляў грудзі пад кулі ворага. «Змагацца» з бяззбройнымі вязнямі лагера, сярод якіх былі старыя, жанчыны і дзеці, было больш бяспечна. І ўрэшце, каб ужо высветліць, былі яны дурныя ці не, скажам: абвінаваціць гітлераўцаў у тым, што яны паставілі дурняў на

чале аховы лагера смерці, надалі ім рангі і выдалі зброю, нельга.

Узяўшы ад акупанта зброю, гэтыя «дурні» не пальнулі сабе ў лоб, не скіравалі яе супраць тых, хто іх узброіў, а стралялі ў бяззбройных сваіх землякоў.

Ці была гэта адплата кроў за кроў? Пры ўдзеле падсудных у Калдычоўскім лагера смерці было знішчана 22 тысячы савецкіх грамадзян. Няўжо ўсе яны маглі быць асабістымі ворагамі падсудных? Вязні не былі прадстаўнікамі Савецкай улады і яе органаў. Калько асабіста закатаваў 92-гадовага свяшчэнніка Аляксандра Валасовіча. За якую кроў ён праліў яго кроў?

Нам вядома, што ніхто з падсудных не быў пакрыўджаны Савецкай уладай. Наадварот, трое з іх атрымалі сярэдняю адукацыю, у тым ліку і Калько, бацька якога да рэвалюцыі быў жандарам.

А нават калі іх і сапраўды пакрыўдзілі. Былі і такія. Але ў цяжкую гадзіну, ад якой залежыць лёс усяго народа, нельга ставіць свае асабістыя крыўды вышэй за інтарэсы народа. Гэтыя крыўды, калі б яны і былі, трэба было адкінуць убок. Толькі чалавек, не варты павагі, можа за сваю крыўду помсціць невінаватым людзям.

Ці рабілі падсудныя свае злачынствы свядома? На Калько і яго падсудных мела ўплыў нацыяналістычная прапаганда. Астроўскія, казлоўскія, кушалі, станкевічы, абрамавы пераконвалі гэтых малойчыкаў, што Савецкая ўлада больш ніколі не вернецца, а таму трэба верна служыць акупантам, каб заслужыць у іх давер'е і забяспечыць сабе лепшую будучыню. Нацыяналістычная прапаганда зрабіла сваё. Але гэта не апраўдвае падсудных, а толькі гаворыць

аб тым, што разам з Калько і яго сябрамі павінны былі прадстаць перад судом і тыя, хто натхняў іх на злачынствы.

Суд разабраўся ва ўсім. Яму дапамаглі сотні сведкаў. Калі б вы, зямляк, у гэты час сядзелі ў зале суда і назіралі твары людзей, калі б вы бачылі слёзы тых, чые родныя загінулі ад рук гэтых катаў, вы б не адважыліся і слова сказаць ў абарону злачынцаў, якіх справядліва пакараў народны суд.

Далей вы сцвярджаеце, зямляк, што якая ўлада ні была б, народ павінен ёй падпарадкоўвацца. «Наш народ, — чытаем мы ў вашым пісьме, — не любіў немцаў, але мусіў рабіць, што дазвалялі ўмовы».

Даруйце, зямляк, але вы глыбока памыляецеся. У час гітлераўскай акупацыі, здавалася, былі больш спрыяльныя ўмовы служыць гітлераўцам, чым змагацца з імі: край быў акупіраваны, у руках гітлераўцаў была ўлада, сіла, грошы. Але ім пайшлі служыць адзінкі, а сотні тысяч пайшлі на фронт, у лес, каб не на жыццё, а на смерць весці барацьбу з ворагамі Радзімы. Народ не скарыўся. Ён, чым мог, дапамагаў сваім сынам—партызанам у лесе, салдатам на фронце. Абозы з хлебам ішлі не толькі ў лес, але і праз лінію фронту. Савецкі народ не пагадзіўся з гітлераўскімі парадкамі і прагнаў акупантаў. Наша краіна цяпер вольная, а ва ўладзе народ. Ці ж гэта не факт, які абвяргае вашы довады, нібы якая ўлада — такой народ і падпарадкоўваецца. Народ падпарадкоўваецца той уладзе, якую ён выбіраў, якая адпавядае яго кроўным інтарэсам.

Народы былой царскай Расіі не пагадзіліся з царскай уладай і зверглі яе. Потым яны зверглі ўладу буржуазіі. Тры разы пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі на беларускай зямлі акупанты імкнуліся ўстанавіць свае парадкі. Гэта рабілі кайзераўскія, белапольскія і гітлераўскія арміі, і тройчы беларускі народ, дзякуючы дапамозе ўсіх братніх народаў, праганяў іх са сваёй зямлі. Аб тым, што наш народ не падпарадкоўваецца іншым уладам, апрача Савецкай, добра ведаюць тыя, хто актыўна дапамагаў гітлераўцам і зараз апынуўся за мяжой.

(Заканчэнне на 2-й стар.)

АДНОЙ СЯМ'ЕЙ

Паважаная рэдакцыя!

Ад усяго сэрца дзякую вам, што вы не забываеце нас на чужыне. Якая радасць атрымаць вестачку з Радзімы! Праклятая вайна адабрала жыццё ў многіх маіх родных і блізкіх. Два браты загінулі на фронце, абараняючы Радзіму. Сястра страціла мужа. Сам я перанёс фашысцкі лагер смерці Дахау. Пасля вайны, запалоханы рознымі прайдзісветамі, што ўсіх, хто вяртаецца на Радзіму, адразу вязуць у Сібір, я не адважыўся вярнуцца дадому, а паехаў на работу ў шахты ў Бельгію.

Тут я пазнаёміўся з савецкімі патрыётамі — членамі арганізацыі Саюза савецкіх грамадзян і з 1956 года з'яўляюся членам гэтай арганізацыі. Я прысутнічаю на сходках і вечарах у Бруселі, Антверпене і Льежы. Мы дзелімся сваімі думкамі аб поспехах нашай Радзімы, аб жыцці савецкіх людзей, спяваем савецкія песні, глядзім кінафільмы, чытаем газеты і часопісы з Радзімы, а таксама наш часопіс «Советский патриот». Члены арганізацыі жывуць, як адна сям'я. Тут, разам са мной, знаходзіцца шмат нашых землякоў — мужчын і жанчын. Усе яны любяць Радзіму і з вялікай цікавасцю чытаюць кніжкі, якія я атрымаў ад вас.

Асабліва цікавацца яны кнігамі аб героях Айчыннай вайны.

Ёсць яшчэ тут і людзі, якія паклёпнічаюць на нашу Радзіму. Яны самі не пішуць пісем сваім родным і блізкім на Радзіме і запалохваюць іншых.

Хачу расказаць вам пра аднаго эмігранта, які жыве ў г. Лалуверы. Яго заўсёды можна было спаткаць у розных кафэ, дзе ён паклёпнічаў на Радзіму і наш народ. А каб вы бачылі: кватэра яго — гэта мядзведжая бярога, сам брудны, абарваны, жыве на падачкі талстоўскага фонду. Аднойчы, калі ён выліваў свой чарговы бруд на Радзіму, мы пачалі яго саромець. Пасля нашай з ім вельмі бурнай размовы наш зямляк адумаўся.

А не так даўно сустрэў ён мяне і паказаў пісьмо з Мінска, якое ён атрымаў ад пляменніцы. Яна працуе інжынерам-архітэктарам і запрашае яго вярнуцца на Радзіму, дзе яму будзе забяспечана спакойная старасць.

Зараз стары зусім перамяніўся. Ён ганарыцца, што пляменніца запрашае яго на Радзіму. Вось якую сілу мае пісьмо з Радзімы.

Ёсць тут таксама і украінскія «самісціўнікі», якія хваляць свайго Пятлюру. Адзін з іх павесіў над сваім ложкам у інтэрнаце партрэт Пятлюры. Хлопцы ўгаварылі яго зняць партрэт. Ён зняў яго і выкінуў на сметнік, дзе яму і месца ляжаць.

Так мы выхоўваем людзей.

На гэтым заканчваю сваё пісьмо. Жадаю вам вялікіх поспехаў у вашай карыснай працы.

Бельгія.

І. Л.

МЫ ДУМАЕМ І НАКШ

Адказ земляку з Аўстраліі

(Пачатак на 1-й стар.)

Вы пішыце, што і «сярод партызан былі ўсякія людзі, не толькі ідэйныя». Згодны. Былі. Былі нават правакатары, якія па заданню гітлераўскіх акупантаў спрабавалі скампраметаваць партызанскі рух. Нам вядомы, напрыклад, такі факт. Начальнік Грэскай паліцыі Ільясаў апрануў сваіх паліцаюў у партызанскае адзенне, прыйшоў з імі ў вёску і аб'явіў: «Хто хоча ісці да партызан, няхай ідзе, а тых, хто застаецца, чакае смерць». У лес рушыла амаль уся вёска. І ўсіх гэтых правакатары расстралілі за вёскай, не пашкадаваўшы ні старых, ні малых. Аб гэтым выпадку расказваюць жывыя сведкі. Былі і іншыя такога роду выпадкі.

Здаралася, што ў рады партызан трапілі людзі, недастойныя вялікага звання народнага месціўца. Калі аб іх учынках даведваліся ў атрадзе, такіх «партызан» судзілі народным судом і строга каралі.

Вы, зямляк, не разумеете галоўнага. Марадзёры трапляюцца ў кожнай арміі. Справа не ў тым, што ў той ці іншай арміі аб'явіўся марадзёр. Важна, што гэта за армія і каго яна бароніць, за што змагаецца.

У гітлераўскай арміі былі салдаты, якія ў душы былі супраць усяго таго, што тварылі на беларускай зямлі акупанты. Ім было цяжка глядзець, як фашысты ганьбіць германскі народ. Такі салдат пры адпаведных акалічнасцях выказваў свае спачуванні савецкім людзям, дзяліўся сім-тым з імі, выцягваў з кішэнні цукеркі і даваў дзіцяці. Але потым ён ішоў на фронт і страляў у салдата арміі, якая бароніць гонар свайго народа. Аб гітлераўскай арміі таму мы не можам меркаваць па тых «добрых» людзях, якія ў ёй трапіліся. Гітлераўская армія выконвала загад свайго ўрада: знішчаць, забіваць савецкіх людзей, ператвараць іх у нявольнікаў германскага імперыялізму. Яна рэалізавала палітыку звар'янага фашызму — пакарэнне свету.

Партызаны — сапраўдныя сыны народа — змагаліся з гэтай чорнай сілай. Аб подзвігу беларускіх партызан сведчыць той факт, што яны знішчылі гітлераўцаў больш, чым армія Злучаных Штатаў, Амерыкі, Англіі і Францыі, разам узятыя. І калі хтосьці з партызан, прыйшоўшы ў вёску, паквапіўся на дабро свайго суседа альбо

вырашыў звесці свае старыя рахункі і пакрыўдзіў чалавека, то рабіў гэта не па загаду камандзіра, а наадварот, парушаў прысягу, бо прысяга абавязвала яго бароніць народ і змагацца за яго вызваленне.

Нельга пагадзіцца з вашымі поглядамі на адносіны беларускага народа да рускага. Тут яўна адчуваецца ўплыў буржуазных нацыяналістаў, якія, як старанныя вучні расістаў, імкнучыся зрабіць усё, каб ачарніць дружбу беларускага народа з вялікім рускім народам. Гэтыя адшчапенцы і ў час вайны, выконваючы загад гітлераўскіх акупацыйных улад, намагаліся пасварыць беларускі народ з рускім, каб аслабіць сілы нашага народа. На акупіраванай тэрыторыі Беларусі нацыяналістам у гэтай бруднай рабоце ніхто не перашкаджаў. Наадварот, гітлераўцы давалі ім магчымасць рабіць гэта праз друк і радыё. Калі б беларускі народ не меў пацучыя дружбы да рускага народа, ён бы паслухаўся нацыяналістаў. Але гэтага не здарылася.

Вы пішаце, паўтараючы хлусню нацыяналістаў: «Мэта Расіі — асіміляваць народ беларускі». Калі б была такая мэта ў Расіі, не было б Беларускай рэспублікі, беларускіх школ, вышэйшых і сярэдніх устаноў, беларускіх выдавецтваў, кніг, бібліятэк, газет, беларускай Акадэміі навук, беларускіх вучоных, даследвальнікаў і г. д. А гэта ўсё ёсць. Іншая справа, што беларусы любяць рускую мову, бяруць рускую кнігу, газету і з прыемнасцю чытаюць яе. Дарэчы, за мяжой ніхто не прымушае эмігрантаў пісаць і чытаць па-руску. А колькі пісем мы атрымліваем, дае просьба нас прысылаць рускія кнігі, газеты, буквары. Ды вы самі пішаце ў канцы пісьма: «З пашанай, ваш таксама асімілюючыся суродзіч з Аўстраліі». Хіба там у Аўстраліі хтосьці прымушае вас асімілявацца?

А цяпер аб нацыяналізме. Вы пішаце: «Зусім не згодны з тым, што той чалавек, які бароніць сваё нацыянальнае існаванне, з'яўляецца ворагам беларускага народа». І мы з гэтым згодны. Больш таго, такія людзі ў нашай краіне ў пашане. Саюзны і беларускі ўрады ўзнагароджваюць такіх людзей ганаровымі граматамі, ардэнамі. Хто лепш, чым Канстанцін Заслонаў, бароніў нацыянальныя інтарэсы свайго народа? А такіх, як гэты аршанскі хлопец, былі

сотні тысяч. Іх народ ніколі не забудзе.

Але тыя, хто лічыць сябе «нацыяналістамі», толькі на словах бароняць нацыянальныя інтарэсы беларускага народа. А на справе?

Супраць гітлераўскіх захопнікаў змагаўся не толькі рускі, украінскі, беларускі і іншыя народы Савецкай краіны, але і палякі, балгары, славакі, чэхі, французы, англічане, амерыканцы і многія іншыя. Усе народы Еўропы, незалежна ад партыйнай прыналежнасці, нацыянальнасці, веравызнання, змагаліся супраць гітлераўскай чумы. А што рабілі тыя, хто лічыць сябе нацыяналістамі? Хто з іх забіў хоць аднаго фашыста? Беларуска дзяўчына Алена Мазанік забіла ката беларускага народа Вільгельма Кубэ. А тыя, хто называе сябе «нацыяналістамі», з пакорлівай лакейскай ухмылкай чакалі, калі панкат кіне марку. Калі б лёс беларускага народа залежаў ад такіх «нацыяналістаў», беларускі народ ніколі б не пабачыў волі.

А можа нацыяналісты не мелі ўмоў для барацьбы? Нагадаем таго ж Калько. Чаму ж, напрыклад, яго камандзір Францішак Кушал не сказаў: «Хлопцы, у вас зброя ў руках. Выпусціце невінаватых людзей з лагера». Калі ён так ужо ненавідзіць камуністаў, хай бы загадаў пакінуць іх у лагера. Але такога загаду тыя, хто лічыць сябе нацыяналістамі, не далі.

Сапраўдныя патрыёты, сапраўдныя народныя, нацыянальныя героі прагналі акупантаў з беларускай зямлі. Тыя, хто лічыць сябе нацыяналістамі, не засталіся з народам, яны ўцяклі разам з тымі, каму служылі.

Пасля вайны беларускі народ узяўся за адбудову зруйнаванага вайной краю. Трэба было людзей адзец, абуць, сагрэць. Сапраўдныя сыны народа, не шкадуючы сіл, будавалі заводы, электрастанцыі, жылыя дамы, школы. А тыя, што лічаць сябе нацыяналістамі, засылаі да нас дыверсантаў, каб яны руйнавалі тое, што стварае працоўны чалавек. І сёння, калі народы змагаюцца за мір, яны любяць ваду на млын падпальшчыкаў новай вайны. Азвярэлі ў сваёй нянавісці да народа, згубіўшы ўсякае нацыянальнае пачуццё, яны не могуць зразумець, што ў гэтай вайне іх новымі гаспадарам не ўдасца прыйсці на нашу зямлю, а тыя, што захоўваюць гэта зрабіць, згараць, як феерверк, не паспеўшы выканаць свайго намеру, а разам з імі згараць і іх лакеі.

Як бачыце, тыя, што называюць сябе нацыяналістамі, ніколі не баранілі «нацыянальнага існавання», а воль за сваё ўласнае існаванне яны гатовы адзіна аднаму перагрызці горла: Астроўскі — Абрамчыку, Абрамчык — Астроўскаму. І, далёбог, калі ўжо праўду казаць, ніхто з іх і не збіраецца вярнуцца ў Беларусь, каб што-небудзь рабіць. Калі б нават ім даравалі ўсе іх злачынствы і дазволілі вярнуцца на Радзіму, яны б не прыхалі ў родны край. Тут трэба працаваць, кіраваць, арганізоўваць, на гэта ў іх няма ні розуму, ні жадання. Балбатаць, плявузгаць лягчэй. Гэта не завод збудавальца, шахту або жылы квартал.

Нельга не сказаць і пра вашы погляды аб тым перыядзе жыцця ў нашай краіне, калі Сталін парушаў рэвалюцыйную законнасць. Камуністычная партыя нашай краіны адкрыта сказала народу аб цяжкіх выніках культуры асобы Сталіна. Людзі, якія незаслужана былі пакрыўджаны пры жыцці Сталіна, вярнуліся да плуга, станка, пісьменніцкага стала, Мальберта, навуковай працы. Тыя загінуў — рэабілітаваны пасмяротна, іх сумленнае імя адноўлена. Аб усім гэтым цяжка гаварыць. Але сказана было — і на з'ездах партыі, і ў шэрагу выступленняў кіраўнікоў партыі і ўрада, аб гэтым напісаны кнігі, створаны фільмы. Усё зроблена, каб ніколі не паўтарылася такое. Зроблена з сэрцам, добразычліва.

Але за мяжой ёсць людзі, якім вельмі карысна раздуць, непамерна перабольшыць тое,

Камуніст Генадзій Захарэнка і камсамалец Іван Гамеза працуюць на Мінскім матарным заводзе з першых дзён яго нараджэння. Генадзій — майстар аўтаматнага цэха, а Іван — брыгадзір слесараў-рамонтнікаў. Добра працуюць яны на сваіх участках, выпускаюць прадукцыю высокай якасці, перадаюць веды і вопыт маладым матарабудаўнікам. На здымку: Г. Захарэнка (злева) і І. Гамеза за наладкай новага станка-аўтамата.

Фота І. Змітровіча.

што было. Наша газета ўжо не раз прадастаўляла свае старонкі тым, каго ў замежным друку «пахавалі».

Хто раздувае гэтыя факты? Каму патрэбна напластоўваць жахі? Гэта робяць тыя, хто яшчэ нядаўна служыў фашызму, тыя, каму фашызм патрэбен сёння. Яны хацелі б яго абліць. Але адкрыта зрабіць гэта немагчыма. Раздуваючы падзеі, звязаныя з культу асобы, яны гэтым хочучь адвесці ўвагу сусветнай грамадскай ад небяспекі звароту фашызму.

На жаль, у сваім пісьме вы паўтараеце тое, што плятуць рэакцыйныя газеты. Можа было б больш зразумела растлумачыць вам гэта на такім прыкладзе.

Да вайны шмат у якіх буржуазных краінах бушаваў тэрор. У Польшчы турмы былі запоўнены рабочымі і сялянамі, інтэлігенцыяй. Адно з іх былі камуністамі, другія нават не ведалі, што такое камунізм, але выступалі за камуністычную справу. Былі ў гэтай буржуазнай Польшчы і Лукішкі, і Каргуз-Бяроза. Была барацьба буржуазіі за сваё панаванне і барацьба працоўных за сваё вызваленне. Вырашалася нацыянальнае пытанне. Але наўрад ці хто скажа, нават з тых, хто сядзеў у Лукішках і Каргуз-Бярозе, што напад Гітлера на Польшчу быў вельмі для яго прыемным. Хто мог радавацца, што гітлераўскія орды напалі на Польшчу, хоць яна і была буржуазнай? Тут ужо ішла справа аб барацьбе народа з фашызмам. І невядома, якія вынікі, вырваўшыся з турмы, адразу ж пачыналі будаваць барыкады пад Варшавай разам з афіцэрамі і салдатамі арміі, якая яшчэ ўчора была зброяй іх прыгнёту.

Калі мы гаворым аб падзеях у нас у 1937 годзе, мы не павінны забываць і тое, што СССР быў адзінай краінай сацыялізма, і ворагі гэтай краіны за мяжой адгрыгалі тут сваю каварную ролю. Шмат складалася прычын, дзякуючы якім невінаватыя людзі, патрэбныя краіне, сталі ахвярамі самавольства культуры асобы, а некаторыя з тых, каго сапраўды трэба было пасадыць, засталіся на волі. У Віцебску, напрыклад, жыла сям'я Брандтаў. Бацька быў выкладчыкам у сярэдняй школе і тэатральным крытыкам. Сын — дырэктарам адной з лепшых школ у цэнтры горада. Абодва, як потым высветлілася, былі сапраўднымі агентамі нямецкай разведкі. А пісьменнік Віцебчін дапамагаў ім, пісаў паклёпніцкія заявы на савецкіх людзей. Як толькі гітлераўцы ўвайшлі ў горад, Брандт-бацька стаў бургамістрам горада, сын — рэдактарам гітлераўскай газеты, а пісьменнік Віцебчін на яе старонках расхвальваў «новы парад» у Еўропе. Брандтаў у свой час пакаралі партызаны. Віцебчін уцёк за мяжу. Чаго ж можна чакаць ад такога «нацыянальнага змагара»?

У канцы пісьма вы пішаце: «Я выехаў з дому на чатырнаццатым годзе жыцця». Не ведаем, што змусіла вас пакінуць свой край у чатырнаццаць год. Наўрад ці зрабілі вы што дрэнае. Можна, бацькі ў чым былі вінаваты. Але як бы там ні было, нам прыемна бачыць, што вы не забылі родную мову і думаеце аб Вацькаўшчыне, хоць думкі вашы блытаныя. Трымайце з намі сувязь, і мы дапаможам вам зразумець усё тое, чаго вы не разумеете. Нам не аб'якавы лёс кожнага нашага земляка.

ЦІ МАЮЦЬ КАМУНІСТЫ ПРЫВІЛЕІ Ў СССР

У гутарках з савецкімі людзьмі іншаземцы часта пытаюцца аб правах і прывілеях членаў Камуністычнай партыі нашай краіны. Цікавіць гэта і некаторых нашых суайчыннікаў за рубяжом.

Камуністычная партыя Савецкага Саюза — авангард народа, яго найбольш актыўная і свядома частка. Камуністы заўсёды першыя ў барацьбе з цяжкасцямі. Камуніст адказвае не толькі за свае учынкi і за свае паводзіны. Ён адказвае і за тых, хто жыве і працуе побач з ім. І чым больш высокі пост ён займае, тым больш гэтая адказнасць. Адзіная «прывілея» камуністаў — мець значна больш абавязкаў, чым іншыя грамадзяне.

Прадзільшчыца В. Гаганавы з Вышняга Валачка вядома ва ўсіх кутках нашай краіны. Яна кіравала адной з лепшых брыгад фабрыкі. Але там былі і адстаючыя брыгады. Камуністка Гаганавы не магла прымірыцца з такім становішчам. Яна перайшла са сваёй брыгады ў адстаючую, каб дапамагчы другім.

Андрэй Яфімаў, генерал адстаўцы, узнагароджаны 28-ю ардэнамі і медалямі, жыў у Кіеве, у камфартабельнай кватэры. Але калі партыя заклікала камуністаў зрабіць усё ад іх залежачае для поспехаў сельскай гаспадаркі, Яфімаў папрасіў накіраваць яго ў Казахстан, на даліныя землі.

Касманаўты Гагарын, Цітоў, Нікалаеў, Папоў — таксама члены Камуністычнай партыі.

У органах улады, мясцовых і цэнтральных, многа членаў КПСС. Гэта прыкмета давер'я, якое зававаў камуністы свай сумленнай работай і высокімі маральнымі якасцямі. Іменна гэтыя якасці заўсёды цэнныя ў нас у чалавеку, камуніст ён ці беспартыйны.

Сярод дэпутатаў Вярхоўнага Савета СССР цяперашняга склікання 349 беспартыйных, г. зн. амаль чвэрць агульнай колькасці. Ілья Іваноў — лідзейшчык з Запарожжа, Нараім Баратава — камбайнёр з Кіргізіі, Екацярына Лук'яненка — сібірская дзярка, Ілья Эрэнбург — пісьменнік, Андрэй Тупалеў — акадэмік, вядомы ўсяму свету авіяканструктар. М. Стальмах — пісьменнік, намеснік Старшыні Савета Саюза не з'яўляюцца камуністамі.

Такім чынам, беспартыйныя людзі часта займаюць адказныя пасады ў той час, як прыналежнасць да КПСС абсалютна не гарантуе вялікіх пастоў.

А. ФІЛПАЎ.

СУД-АУТАМАТ

У ФРГ праводзяцца «працэсы» нацысцкіх збойцаў, якія заканчваюцца смехатворна мяккімі прыговарамі, што, па сутнасці, апраўдваюць злачынцаў.

(3 газет).

У парадку самаабслугоўвання.

Мал. В. Фамічова.

РАСКРЫВАЮЦА ТАЙМНІЦЫ

У ЛАБАТОРЫЯХ БЕЛАРУСКІХ ВУЧОНЫХ

Расказ аб поспехах беларускіх вучоных хочацца пачаць з невялікага навуковага гарадка, які летась вырас пад Мінскам, — з беларускага атамнага рэактара. Урачысты пуск яго ў мінулым годзе быў адзначаны як свята беларускай навукі. Рэактар дасць магчымасць беларускім вучоным узяць навуковую работу на новую ступень. Здольныя маладыя спецыялісты, выпускнікі беларускіх вунасвоілі рэактар за надзвычай кароткі тэрмін.

Зойдзем у гэты своеасаблівы, у некалькі паверхаў будынак. Ён напоўнены глухім гулам. Гэта працуюць магутныя вентыляцыйныя ўстаноўкі, якія няспынна абнаўляюць паветра ў памяшканнях. Сама ж рэакцыя дзялення ядраў урану тут праходзіць зусім бяшумна. Аб ёй можна меркаваць толькі па паказаннях прыбораў.

Фізічная зала, куды выходзіць велізарны паўцыліндр рэактара, уся застаўлена рознымі прыборамі, устаноўкамі, прыстасаваннямі. Сюды, у залу, выходзяць так званыя гарызантальныя каналы рэактара, на якіх можна атрымліваць магутныя патокі нейтронаў і гама-праменняў. Дзеля іх і ўзведзен рэактар. Для чаго ж яны выкарыстоўваюцца?

Вось каля прыбораў схіліліся навуковыя супрацоўнікі. Пад кіраўніцтвам кандыдатаў фізіка-матэматычных навук Я. Фірсава і А. Пісарэўскага яны даследуюць важныя тэарэтычныя праблемы будовы атамнага ядра.

Група, якой кіруе акадэмік АН БССР М. Сірата, вывучае, як змяняюцца пад уздзеяннем нейтронаў уласцівасці паўправаднікоў. Аб значэнні гэтых работ многа гаварыць не даводзіцца, бо цяпер цяжка знайсці галіну тэхнікі, дзе б не выкарыстоўваліся паўправаднікі.

З дапамогай рэактара можна надаваць штучную радыеактыўнасць розным рэчывам, ці, як кажуць спецыялісты, атрымліваць радыеактыўныя ізатопы. Сфера іх выкарыстання шырокая. Гэта і новыя сродкі аўтаматызацыі і кантролю для розных галін народнай гаспадаркі, і новыя гарызонты кіміі, біялогіі, медыцыны. Інстытут анкалогіі, напрыклад, нядаўна загадаў вялікую партыю ізатопаў для лячэння злаякасных пухлін. З дапамогай абпраменьвання можна значна паскарць рост раслін, змяняць іх спадчыныя ўласцівасці, атрымліваць новыя гатуны культур. Напрыклад, пад кіраўніцтвам кандыдата сельскагаспадарчых навук М. Венедзіктава выведзен новы гатунак ячменю — больш ураджайны і ўстойлівы да палягання.

А цяпер зазірнем да хімікаў. У лабараторыі спектральна-хімічных даследаванняў Інстытута агульнай і неарганічнай хіміі АН БССР вучоныя працуюць над вывучэннем хімічных пераўтварэнняў цэлюлозы. Тут атрыманы рад новых матэрыялаў і рэчываў з зададзенымі ўласцівасцямі. Так, напрыклад, з цэлюлозы выдзелены новы, высокамалекулярны антыбіётых, здольны доўга затрымліваецца ў арганізме.

У мінулым годзе ў лабараторыі атрыманы новы від аналітычнай паперы, якая мае магчымасць, прынамсі, у дзесяць разоў павялічыць дакладнасць хімічнага аналізу. Зусім відавочна, якое гэта будзе мець значэнне для харчовай і фармацэўтычнай прамысловасці, дзе патрэбна выключна чысціня атрыманых рэчываў. Тэкстыльная прамысловасць зацікавілася і атрыманымі ў лабараторыях новымі відамі валонкаў і іншых палімерных матэрыялаў.

Хімікі атрымалі таксама новае шкловалакно, трываласць якога амаль у два разы перавышае ранейшае. На калійных прадпрыемствах краіны ўкаранены распрацаваныя беларускімі вучонымі новыя метады аналізу калійных солей.

Буйны поспех дасягнуты ў лабараторыі прамысловай цеплафізікі фізіка-тэхнічнага інстытута. Тут член-карэспандэнт АН БССР А. Вейнік і аспіранты В. Хадасевіч і А. Тутаў распрацавалі арыгінальны метад няспыннай адліўкі труб. Вынаходства мае вялікае народнагаспадарчае значэнне. Новая ўстаноўка ўкараняецца на Магілёўскім металургічным заводзе імя Мяснікова. Выдатная, невядомая дагэтуль якасць ліцця, прынамсі, у тры разы большая прадукцыйнасць, прастата будовы, шырокія магчымасці для аўтаматызацыі — вось асноўныя перавагі новай устаноўкі.

Плённа працуюць і работнікі лабараторыі сушыльных працэсаў Інстытута цепла- і масаабмену. Тут стварылі некалькі тыпаў арыгінальных сушылак для збожжа. Апошняя іх работа — метад сушкі калійнай солі ва ўзважаным стане. Такая ўстаноўка ўкаранена на Салігорскім калійным камбінаце.

Так будзённай працай беларускіх вучоных ажыццяўляецца прадвызначэнне партыйнай Праграмы, дзе запісана, што цесная сувязь навукі і вытворчасці стане рашаючым фактарам магутнага росту прадукцыйных сіл грамадства.

М. ЗААЗЕРНЫ.

Лепшая зборшчыца Мінскага электратэхнічнага завода Ганна Цярэшчанка за работай.
Фота Ул. Дагаева.

Рабочыя інжынеры

Уздоўж светлага цэха выстраіліся магутныя станкі — фрэзерныя, стругальныя, свідравальныя, расточныя. Побач з імі маленькімі і бездапаможнымі здаюцца людзі. Але гэта толькі на першы погляд. Вось каля падоўжна-фрэзернага станка стаіць рабочы Анатолій Слабадзянюк. Ён уважліва аглядаеў замацаваную на стале дэталю, потым, падняўшы галаву, ледзь прыкметна махнуў рукой. Недзе ў другім канцы цэха нерухомы кран уздрыгнуў і спачатку павольна, а потым хутчэй і хутчэй нібы паліцеў над ўсімі станкамі, людзьмі, аўтакарамі і дэталямі. Вось ён сцішыў ход і застыў над станком Слабадзянюка. Некалькі ўпэўненых рухаў фрэзероўшчыка — сталёвыя трасы нацягнуліся і, падняўшы дэталю, апусцілі яе каля суседняга свідравальнага станка. Замацаваўшы новую дэталю, Слабадзянюк націскае кнопкі кіравання. Сталёвыя зубы фрэзы ўпіваюцца ў сценкі чыгуннага корпуса.

Праходзіць некаторы час. Сценкі апрацаваны, пачынаецца самая складаная работа — фрэзероўка глыбінных пазоў. Праўда, складанай яна была некалькі месяцаў назад, цяпер жа пазы апрацоўваюцца пры дапамозе спецыяльных аправак, прыдуманых Анатолем.

Любіць і паважаюць Анатолія ў цэху. І не толькі за яго дзейнасць і працавітасць, але і за кемлівасць. Цяжка пералічыць, колькі ён падаў рацыяналізатарскіх прапаноў.

У пачатку снежня апрацоўваў Анатоль Іванавіч зварныя станіны. Работа гэтая працаёмкая, фрэзы ламаюцца, і больш паўтары дэталі за змену не зробіш. Слабадзянюк падышоў да працы творча. Ён не стаў прымяняць фрэзу, якая па-

трэбна па тэхналогіі, а падабраў другую, якая пайшла на многа лепш. За змену апрацоўваў тры дэталі, і фрэза застаўлася цэлая.

У канцы змены да яго станка сабраліся амаль усе фрэзероўшчыкі цэха. Анатоль Іванавіч тут жа расказаў, які трэба мець інструмент і як ставіць дэталю. Ужо на наступны дзень па яго метаду працавалі ўсе.

Нямала ёсць у механічным цэху Мінскага завода аўтаматычных ліній аправак, прылад, раздоў і нават станкоў, якія зроблены ў цэху па чарцяжах сваіх рацыяналізатараў. І зусім не адрозніш, дзе аўтарамі былі інжынеры, а дзе — рабочыя.

Рабочы інжынер — так называюць на заводзе і расточніка Леаніда Масэ.

Расточка адтулін вялікага дыяметра патрабавала ад рабочага вялікай кваліфікацыі і займала многа часу. У цэху вырашылі, што трэба неяк спрацаваць гэтую аперцыю. За справу ўзяліся многія інжынеры і рабочыя. Многа вечароў правёў Леанід за разлікамі. І вось пе-

рамога. У тэхбюро падалі некалькі варыянтаў. Але самай лепшай была прапанова рабочага Масэ.

Дзесяткі рацыяналізатараў ёсць у механічным цэху.

Цікавае, змястоўнае жыццё ў рабочых завода аўтаматычных ліній. Зайдзіце пасля працы на кватэру да Анатоля Слабадзянюка. У адным з пакояў стаіць піяніна. Побач на століку — баян і маленькі гармонік, на сцяне вісць гітара. Можна, жонка яго музыкантша? Не. Яна таксама працуе на заводзе памочнікам майстра. Музыку любіць усе. Нават чатырохгадовая Аленка іграе на гармоніку і піяніна.

На ўсю сцяну — вялікі стэлаж з кнігамі. Тут творы Джэка Лондана і Льва Талстога, Гейнэ і Купалы, Чэхава і Рэмарка. Некалькі палічак займае тэхнічная літаратура.

Вечарамі, пасля работы на станках, за варштатамі або за рулём аўтамабіля, рабочыя інжынеры бяруцца за алоўкі. На лістах ватмана з'яўляюцца новыя чарцяжы.

Г. ФІЛОНЧЫК.

ЛІЧБЫ ГАВОРАЦЬ САМІ ЗА СЯБЕ

У 1903 годзе ў былым Ігуменскім павеце, які займаў тэрыторыю ў 9 тысяч квадратных верст, на 235 тысяч жыхароў былі: гарадское чатырохкласнае вучылішча, мужчынскае прыхадское двухкласнае вучылішча, жаночае прыхадское вучылішча. У гэтых вучылішчах працавала дзесяць настаўнікаў, прычым чацвёра з іх — папы, выкладчыкі закона божага.

У павеце было таксама 5 двухкласных народных вучылішчаў, 42 аднакласныя вучылішчы, з іх 4 — прыватныя. Усяго, такім чынам, на ўсё павеце было 50 вучылішчаў, у якіх выкладалі 64 настаўнікі, у тым ліку 6 папоў.

Цяперашні Чэрвеньскі раён па тэрыторыі ў 6 разоў меншы былога Ігуменскага павяту і амаль у 5 разоў меншы па колькасці насельніцтва, школ у ім каля ста, з якіх 11 сярэдніх і 18 васьмігодных. У іх працуе каля 620 настаўнікаў, г. зн. у 10 разоў больш, чым у былым павеце. Толькі ў трох сярэдніх школах горада Чэрвеня навучаецца звыш 2.200 вучняў.

І. РОШЧЫН,
начальнік Дзяржаўнага архіва Мінскай вобласці.

Музей славы

Адразу пасля сканчэння вайны ў Мінску быў створаны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны — сховішча каштоўнейшых дакументаў і рэліквій геранічных подзвігаў сыноў і дачок беларускага народа ў барацьбе з нямецка-фашысцкімі захопнікамі. Цяпер у музеі налічваецца каля 100 тысяч экспанатаў, кожны з якіх — заклік да міру, суровае папярэджанне тым, хто сёння марыць аб пажарах новай вайны.

Асаблівае месца займаюць тут матэрыялы, прысвечаныя легендарнай абароне Брэсцкай крэпасці. У ліку экспанатаў зброя нашых воінаў і партызан, сродкі сувязі, баявыя сцягі, дзённікі, пісьмы, трафеі і асабістыя рэчы герояў, у прыватнасці, аднаго з герояў Брэсцкай крэпасці лейтэнанта Наганова. А вось два чырвоныя флагаі. Адзін з іх быў устаноўлены ў час вызвалення Мінска над будынкам драматычнага тэатра імя Янкі Купалы, а другі — на адным з будынкаў Берліна.

Тут жа захоўваецца снайперская вінтоўка Героя Савецкага Саюза Л. Будкевіча, які знішчыў 327 фашысцкіх захопнікаў, камсамольскі білет беларуса Пятра Купрыянава, які паўтарыў подзвіг Аляксандра Матросова, асабістыя дакументы партызана дзвюх сусветных войнаў Васіля Ісакавіча Талаша і іншае.

Не злічыць подзвігаў слаўных сыноў беларускага народа ў імя перамогі і шчасця сваёй Радзімы. Так, на франтах Айчыннай вайны змагалася 217 генералаў — ураджэнцаў Беларусі, звыш 300 тысяч салдат і афіцэраў узнагароджаны арденамі і медалямі. 295 слаўных сыноў беларускага народа ўдасцоены звання Героя Савецкага Саюза, а генералы І. Якубоўскі і І. Гусакоўскі, афіцэры П. Галабачоў і С. Шутаў ўдасцоеліся гэтага звання двойчы.

Ганарыцца наш народ і біспрыкладным подзвігам свайго земляка Мікалая Гастэлы. Гэта ён на пяты дзень вайны, абараняючы подступы да Мінска, зрабіў подзвіг, які стаў вядомы ўсяму свету, накіраваўшы палаючы самалёт у калону варожых танкаў.

Смерцю героя загінула пад Волгаградам беларуская камсамолка Алена Сцяпкоўская. У пісьме да сваёй маці, якое захоўваецца ў музеі, яна пісала: «Калі б я магла асвяціць сваім сэрцам дзёты ворага, калі нашы байцы ідуць ноччу ў атаку, я зрабіла б як Данка». Будучы акружанай у доме, яна забіла трох фашыстаў і загінула як герой.

Дастойны захалення подзвіг яшчэ аднаго беларуса афіцэра-танкіста Міхаіла Батракова. У баі ва Усходняй Прусіі яго танк быў атакаваны трыма танкамі немцаў, адзін з якіх Міхаіл падпаліў. Але бы-

ла падбіта і яго машына. Калі фашысты вырашылі адбуксраваць савецкі танк да сябе ў тыл, Батракоў непрыкметна ускочыў на нямецкі танк, знішчыў экіпаж, сеў у варожую машыну і павёў яе ў бок нашых войск. Раптам з'явіліся яшчэ два нямецкія танкі, вадзілі іх, убачыўшы наперадзе «свайго», рушылі ўслед за ім і апынуліся... у палоне.

У музеі захоўваюцца таксама матэрыялы аб подзвігах беларускай камсамолкі Зінаіды Тусналобавай. Яна яшчэ ў 1943 годзе была ўзнагароджана ордэнам Чырвонага Сцяга за выратаванне параненых. Потым яна зрабіла яшчэ адзін подзвіг, за які ўдасцоелася вышэйшая узнагарода — званне Героя Савецкага Саюза.

Адна з экспазіцый музея расказвае аб баявым шляху легендарнага беларускага партызана Канстанціна Заслонава, Героя Савецкага Саюза.

Неапсалёныя звесткі рабілі фашысцкія вылюдкі над мірным насельніцтвам Беларусі. Масавыя расстрэлы, шыбеніцы, газавыя «душагубкі» — вось шлях гітлераўскіх прэтэндэнтаў на сусветнае панаванне. Аб усім гэтым расказваюць шматлікія матэрыялы і дакументы музея. У адной з залаў знаходзіцца піраміда з попелам савецкіх людзей, замучаных і спаленых у лагеры смерці ў Трасцянецкім.

За час, які прайшоў з дня заснавання музея, яго наведала звыш паўтара мільёна чалавек, і кожны, хто пабываў тут, у музеі, назаўсёды захавае ў сваім сэрцы памяць аб геранізме савецкіх людзей у барацьбе за свабоду Радзімы.

В. ГУСАКОЎ.

ПАДАРОЖЖА НА РАДЗІМУ

(Пачатак
у №№ 12, 13, 14, 16.)

Каля хаты ў гэты дзень стаялі дзве грузавыя аўтамашыны, адзін «козлік» (чатырохмесны «ўсюдыход») і сем падвод (тры з іх параконкі).

Спачатку частаваліся ў хаце і нават крыху танцавалі, а потым выйшлі ўсе на вуліцу. Дзе да нас далучыліся хлопцы і дзяўчаты з вёскі. І танцавалі аж да адзінаццатай гадзіны ночы.

Тыдзень нашага побыту ў вёсцы прайшоў вельмі хутка. Праўда, камары на нашых вачэрніх прагулках не давалі Айрыс спакою. Гэта крыху псавала ёй настрой.

Нас запрашалі да сябе ў госці дзядзькі і цёткі ў іншыя вёскі. Некаторыя з іх жылі за 15 кіламетраў, і Айрыс не змагла ў іх пабыць.

Не ўсё было весела і прыемна. Калі мы слухалі расказы маці, жанок і сяцёр пра без вестак загінуўшых родных і блізкіх ім людзей, сэрца разрываўся.

Людзі прыходзілі за трыццаці кіламетраў, прыносілі перадаенныя фотакарткі з надзеяй, можа я бачыў такога чалавека, можа чуў дзе-небудзь такое прозвішча. Можа бацьца падаць аб сабе вестку...

Не змог я ўдзешыць нікога з прыходзячых, бо не ведаў іх родных, але я ведаю людзей, што яшчэ баяцца пісаць дадому. Баяцца, як яны кажуць, каб не пашкодзіць сваякам на Радзіме, бо тайная міліцыя адразу іх закарэ — і ў Сібір.

Эх, людзі, людзі, ці лепей людзішкі, бо вы такія мізэрныя, як мізэрныя і нязначныя вашы здольнасці разумовыя! Сёння на вашай Радзіме часы іншыя і справы іншыя. Усё, што было прыкульце асобы, сплыло і не вернецца ніколі.

Вядома, што і цяпер ёсць яшчэ недахопы, але яны ліквідуюцца з ракетнай хуткасцю. Трэба пабачыць, каб паверыць, як простыя радавныя рабочыя саўгаса радаліся, калі савецкія касманаўты Андрыйян Нікалаеў і Павел Папавіч упершыню ў гісторыі чалавецтва выканалі групавы палёт. З гонарцаю людзі гавораць пра савецкіх вучоных і інжынераў, упэўнены, што савецкі чалавек будзе першым на Месяцы.

У тыя дні, дні бяспрыкладнага подзвігу, не адзін зямляк мой на Радзіме прапанаваў мне падняць бакалы за нашых «сокалаў» і «беркутаў» — за герояў-касманаўтаў.

З гутарак у тыя дні памятаецца вельмі цікавая размова з дваюрадным братам. Ён спытаў:

— Як там, за мяжою, гавораць аб поспехах нашых вучоных і інжынераў у справе асваення космасу?

— Па-ўсякamu, — адказаў я, — шмат хто з задавальненнем, радуецца поспехам, але ёсць і такія, што кажуць, нібы гэта нямецкія вучоныя ўсё робяць. Адным словам, кажуць, каб не дапамога і ўплыў нямецкіх вучоных, такіх поспехаў Саветы не мелі б.

— Што немцы ўплыву мелі на час запуску нашымі вучонымі спадарожнікаў, я з імі згодзен, — усміхнуўся ён.

— Што? Ты хіба...

У нядзелю надвор'е выдалася са свежым ветрыкам. У 500 метрах ад матчынай хаты праходзіць беларуска-руская мяжа. Петэр даўно ўжо прасіў мяне, каб я яго звадзіў. Вось сёння мы і пайшлі: госці з Мінска, і госці з Англіі.

Калі Петэр пайшоў далей на ўсход, мы пажартавалі, кажучы, што ён нелегальна перайшоў мяжу. Ён — парушальнік мяжы. У нашай візе адзначана, што нам дазваляецца быць у Магілёўскай вобласці, а ён ужо зайшоў у Бранскую вобласць, РСФСР.

Яму гэтая мяжа спадабалася. Тут, казаў, ні бар'еру няма, ні вартавых.

Пазней у гэты ж дзень мы хадзілі ў лес за грыбамі. Я ўжо забыў, як грыбы нават выглядаюць. Не адразу бы сыраежку ад мухамора.

Вечарам пакаштавалі грыбоў. Як прыпомніцца цяпер у Англіі, аж сліна набягае.

Пасля гэтага візіту ёсць аб чым тут успамінаць: і маліна духмяная, і салівы чорныя салодкія, і мёд, пахнучы грэчкаю ды лугамі квяцістымі (дарэчы, я прывёз чатыры бутэлькі яго з сабою і цяпер ужываю як лекараства). Не забываем і нашу славетную бульбу, якую вараць, жараць, ядуць і хваляць.

(Працяг у наступным нумары.)

МАКСІМ ГАРЭЦКІ

Споўнілася 70 год з дня нараджэння Максіма Іванавіча Гарэцкага, выдатнага беларускага пісьменніка, літаратуразнаўцы, крытыка, педагога, публіцыста. Ён належыць да старэйшага пакалення беларускіх пісьменнікаў. Нарадзіўся Гарэцкі 19 лютага 1893 года ў вёсцы Малая Багацькаўка Мсціслаўскага раёна Магілёўскай вобласці ў сялянскай сям'і. У 1913 годзе скончыў Горацкае каморніцка-агранамічнае вучылішча і служыў у Віленскай землеўпарадкаўчай камісіі.

Разам з выдатнымі беларускімі пісьменнікамі Янкам Купалам і Якубам Коласам М. Гарэцкі супрацоўнічаў і друкаваўся ў беларускай газеце «Наша ніва». Тут у 1912 годзе было змешчана першае апавяданне М. Гарэцкага «У лазні».

Пасля перамогі Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі Гарэцкі плённа працаваў для ўзбагачэння беларускай савецкай сацыялістычнай літаратуры, культуры, навукі. У 1917 годзе, калі Вільня была занята легіёнамі Пілсудскага, Гарэцкі застаўся працаваць там настаўнікам у гімназіі. Ён выкладаў беларускую мову і літаратуру. З ім я тады вельмі часта сустракаўся. Ён звяртаў на сябе ўвагу сціпласцю, культурай і павягай у адносінах да людзей. Будучы першакласным знаўцам сваіх прадметаў і таленавітым педагогам, Максім Іванавіч умеў зацікавіць вучняў і прывіць ім любоў да роднай беларускай мовы і літаратуры.

У 1923 годзе М. І. Гарэцкі вярнуўся ў Савецкую Беларусь і з таго часу займаўся навуковай працай у Інстытуце беларускай культуры і ў Акадэміі навук БССР.

Пісьменнік працягваў сваю літаратурную дзейнасць. Яго займала і хвалявала рэвалюцыйная тэма. У апавесці «Віленскія камунары» паказана жыццё гарадскога пралетарыята, яго барацьба за звяржэнне самадзяржаўнай улады ў перыяд рэвалюцыі 1905 года.

Пісаў М. Гарэцкі і драматычныя творы. Яго пры належнасці: «Антэй», «Атрута», «Не адной веры», «Гапон і Любачка» і многа іншых твораў. У 1928 годзе выйшаў зборнік драматычных твораў пісьменніка «Жартаўлівы пісарэвіч».

Памёр М. І. Гарэцкі ў 1939 годзе.

Янка ШУТОВІЧ.

ЛЕКАВЫЯ ВОДЫ

У санаторыі імя Леніна г. Бабруйска адкрыта лекавая мінеральная вада. Хутка будзе пачата будаўніцтва водагразельчэбніцы. На глыбіні 191 метра вылучена другая крыніца, аналагічная крыніцы № 1 курорта Трускавец і Іжэўсім мінеральным водам.

Фотааэцюд В. Хліманова.

ДЛЯ ЗАХОДНЯЯ ЕУРОПЫ

Слухайце штотдзённа нашы радыёперадачы па сярэднеўрапейскаму часу на сярэднія хвалі 227 метраў (ці 1322 кілагерцы) з 6 да 7 гадзін, з 16.00 да 17.00 і з 21.00 да 21.30;

на кароткай хвалі 30,83 метра (ці 9730 кілагерцаў) з 6 да 7 гадзін.

Па нядзелях — на хвалі 30,83 метра і 227 метраў з 8 да 9 гадзін і з 10 да 13 гадзін.

НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Па серадах — ад 22 гадзін 30 мінут па сярэднеўрапейскаму зівому часу на хвалі 50,51 метра (ці 5490 кілагерцаў) і на хвалі 31,48 метра (ці 9530 кілагерцаў);

па нядзелях — ад 8 гадзін раніцы па сярэднеўрапейскаму зівому часу на хвалі 30,83 і 227 метраў.

ДЛЯ ЗША І КАНАДЫ

Слухайце штотдзённа нашы радыёперадачы па нью-йоркскому часу з 19.30 да 20.30 на хвалі: 31,04 метра (ці 9665 кілагерцаў), 31,23 метра (ці 9605 кілагерцаў), 41,15 метра (ці 7290 кілагерцаў).

НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Па суботах — ад 20 гадзін да 20 гадзін 30 мінут па нью-йоркскому часу на кароткіх хвалі: 31,04 метра (ці 9665 кілагерцаў), 31,23 метра (ці 9605 кілагерцаў), 41,15 метра (ці 7290 кілагерцаў).

Спорт Спорт Спорт

САВЕЦКІЯ СПАРТСМЭНЫ — ЧЭМПІЁНЫ США

У Нью-Йорку праведзены 75-ы штогадовы лёгкаатлетычны чэмпіянат Амерыкі. У спаборніцтвах удзельнічалі праслаўленыя спартыўныя зоркі ЗША і іх госці — лёгкаатлеты з многіх краін свету.

Як заўсёды, у цэнтры ўвагі глядачоў былі спаборніцтвы скакуноў. Савецкі атлет Ігар Тэр-Аванесян, пераможца амерыканца Ральфа Бастона, стаў чэмпіёнам ЗША па скачках у даўжыню — 8 м 09 см.

Дуэль савецкага скакуна ў вышыню Валерыя Брумеля і амерыканца Джона Томаса зноў закончылася бліскучай перамогай В. Брумеля. Ён стаў чэмпіёнам ЗША з вынікам 2 м. 22 см.

ПЕРАМАГЛІ БЕЛАРУСКІЯ СТУДЭНТЫ

У асабіста-камандным першынстве таварыства «Буравеснік» па вольнай барацьбе ўдзельнічалі лепшыя барцы таварыства з Масквы, Ленінграда і саюзных рэспублік.

У камандным заліку вялікі поспех выпай на долю беларускай каманды — яна заваявала першае месца. Другое месца заняла каманда Украіны, трэцяе — Масквы.

СУСТРЭЧА СЯБРОУ

Лёгкаатлеты Літвы — даўнія сапернікі і сябры беларускіх спартсменаў. Матчы паміж лёгкаатлетамі суседніх рэспублік сталі традыцыйнымі. У мінулым годзе, прымаючы ў сябе зборную каманду Беларусі, літоўскія спартсмены здолелі нанесці ёй паражэнне. Вось чаму сустрэча старых сапернікаў, якая праходзіла ў Мінску, выклікала вялікую цікавасць. На гэты раз перамаглі ў матчы беларускія лёгкаатлеты — 141,5 ачка, у каманды Літвы 132,2 ачка.

УРАДЖАЙ РЭКОРДАУ

Ураджаем рэкордаў закончылася першынство Беларусі па плавацельнаму мнагабор'ю. Два з іх трэба адзначыць. Іх устанавіла 15-гадовая спартсменка Людміла Дзегцярова. 100 метраў на спіне яна праплыла за 1 мінуту 15 секунд, а 200 метраў гэтым жа стылем за 2 мінуты 43,4 секунды. Другі вынік на 0,6 секунды лепшы за нармальную майстра спорту. Л. Дзегцярова — першая плаўчыца, якая выканала норму майстра спорту ў Беларусі ў пасляваенныя гады.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС

Мінск, Ленінскі праспект 77. Дом друку. Рэдакцыя газеты «Голас Радзімы».